

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

12+

2019 сыл
Муус устар
30 күнэ
Чэппиэр
№ 17 (10702)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

ҮЛЭ, СААС БЫРААҤЫННЫҢЫҢАҢ!

УВАЖАЕМЫЕ ЯКУТЯНЕ!

От имени руководства Республики Саха (Якутия) и от себя лично горячо и сердечно поздравляю вас с 1 Мая - праздником Весны и Труда!

День Весны и Труда близок каждому жителю нашей республики. Якутия всегда славилась передовыми тружениками во всех отраслях народного хозяйства, агропромышленного комплекса и социальной сферы. На протяжении почти четырех веков наша республика славится своими трудовыми традициями, заложенными старшим поколением якутян. Среди них немало тех, кто с гордостью и достоинством носит почетное звание «Ветеран труда», кто своими руками создавал основу экономики республики и своим примером учил нас трудиться на совесть. Важно, чтобы эти добрые традиции были продолжены молодым поколением трудящихся.

Нынешний Первомай Якутия встречает как сильный, успешный регион, где главная ценность – это человек! Благодаря вашему трудолюбию, инициативности, целеустремленности ежегодно прирастает благополучие республики, достигаются положительные результаты в социально-экономическом развитии. В минувшем году Якутия по большинству социально-экономических показателей сохранила лидирующие позиции не только на Дальнем Востоке, но и в России. Мы вошли в первую десятку регионов России с наибольшим объемом ВРП на душу населения, стали лидерами в Дальневосточном федеральном округе по объему инвестиций в основную капитал, достигли рекордных показателей по объему добычи полезных ископаемых.

Благодаря созидательному труду, добросовестному отношению к работе, высокой ответственности якутян немало положительных результатов достигнуто и в отраслях строительства, энергетики, здравоохранения, культуры и образования. Своим трудом мы строим будущее. От нашей энергии, компетенции и профессионализма зависит счастье и благополучие наших детей и внуков.

2019 год объявлен в республике Годом консолидации. Задачи, стоящие перед нами требуют дальнейшего единения и совместной работы власти и общества. Для этого нам необходимо сплотиться заботами о будущем, активно выдвигать полезные инициативы, слушать и поддерживать друг друга, действовать в интересах развития республики и страны. Уверен, что объединив усилия, мы вместе сможем добиться поставленных целей, поставив во главу угла созидательный труд во имя достойной жизни своих семей, своей республики и нашей великой страны.

Дорогие друзья! В этот светлый первомайский день желаю вам доброго здоровья, бодрого духа, жизненной энергии, счастья и благополучия. Мира и добра вам и вашим близким!
Айсен НИКОЛАЕВ, Глава Республики Саха (Якутия)

ТҮМЭР КҮҮСПҮТ — УЛУУ ДЬОММУТ, СОМОҕОПОҥУУБУТ!

Муус устар 26 күнүгэр, бэатинсэбэ, улууспут общественноһа, ыччата М.К. Аммосов болуоссатыгар, И.Е. Винокуров скверигэр мустан, пааматынньыктарыгар сибэкки дьөрбөтүн уурдулар. Улуу биир дойдулаахпыт, Саха сиригн государственнойн төрүттэбит Максим Кирович Аммосов автономияны Ленин илиитигитэн туруулаһан ылбыта Хотугу кыраай сайдытыгар сүрүн олук буолбута. Кини икки төгүл Саха сиригн оноруулаах күүстэрин уонна сиригн баайын үөрэтэр академическай экспедициялары тэрийбитэ. Оччолорго чинчиллибит баайбыт-ду-

олбут билигнэ диэри бүтэр уһуга бүппэт.

Оттон киэн туттар кинибит, уоттаах сэригн саһана норуотун хоргуйан өлүттэн быһаабыт Илья Егорович судургута суох, ол эрэн, олус интэриэһинэй олоһу олорон ааспыт. Батараактан республика салайааччытыгар тийэй үүммүт кини соботох диэтэхпитинэ сыыспаппыт буолуо.

Ааспыт үйэ 50-с сылларыгар саха литературатын классиктарын буржуазнай национализмга буруйдааһыны утаран, кинилэр ааттарын көмүскээбитэ. Кэнники ити хорсун быһыытын

иһин бэйэтин үнсээн-харсан, сойуолаһан обком бастакы секретарын дуоһунаһыттан уһултарбытара. Ол да буоллар, атын дуоһунастарга норуотун туһугар күүһүн харыстаабакка, кимиэхэ да өс-саас туһаака, энкилэ суох үлэлээбитэ.

Кинилэр олохторун норуот уонна кырдык туһугар охсуһууларын холбуругар үүнэр көлүөнэбит саха саарынарнын курдук билигээрүөрэххэ тардыһалларын, патриот буолалларын ситиһиэхтээхпит. Ол иһин бүгүн этэбит — улуу дьоммут билигини түмэр күүспүт!

Бэйэ информ.

КҮНДҮ БИИР ДОЙДУЛААХТАРЫМ, НАМ УЛУУҤУН ОЛОХТООХТОРО УОННА БАЛДЫТТАРА!

Барыгытын күөх Маайынан – Саас уонна Үлэ бырааһынныгынан, сайын аана аһыллан эрэринэн улуус дьаһалтатын уонна тус бэйэм ааппыттан итиитик истигнигн эбэрдэлибин!

Ыам ыйын ыраас халлаанын курдук кэрэ мичээр аргыстанын, көөрөн ээр сир кырсын курдук куруук эдэр буолун, тулаһытыгар үөрүү, дьол толору буолуохтун! Саас бары-барыта кизркэйэр, тупсар. Саас кэлиитэ саха кинигитигэр кэлэр кэскили түстүүр, кэрэни кэрэһэлиир. Саас от-мас тыллан, салгынныын кытта уларыйан кини дууһатын уһугуннарар кэрэ кэмэ. Сааскы сайаһас күннэртэн эрчим ылан, үтүөбэрэбэ дьулуурбутун түмэн сайдыы суолугар дьулуһуобун уонна сомоһолоһуобун!

Юрий СЛЕПЦОВ,
«Нам улууһа» МТ баһылыга

Сагарбат буолуохха сатамат!

Соторутааҕыта эрэ Чурапчы, Оймөкөөн улуустарын баһылыктарын, үбү уҥа-хаҥас туттууга түбэһиннэрэн хайбыттарын соһуйа-өмүрө истибиһит. Оттубут бэйэбитигэр эргийэн кэллэ... Чэпиэргэ Нам улуунун баһылыгын бастакы солбуйааччы Николай Соловьеву, бэриги

ылыгыга уорбалаан силиэстийэлиир комитет үлэһиттэрэ, кабинеттэн илиилэрин кыаһылаан тутан бардылар. Бээтинсэ күн дойду, республика телевидениетигэр, информационнай агентстволар иһитиннэриилэригэр бу түгэни ыһа-тоҕо көрдөрдүлөр, кэпсээтилэр.

Биллэрин курдук, ханнык баҕарар киһини күүһүгэр киирбит суут уураабынан эрэ буруйдааһынан

Оҕону иитиһ – барыбыт дьыалабыт

Мультипликация - оҕо саадыгар оҕону иитиһгэ-үөрэтиһгэ араас ньымалартан биридэстэринэн буолар. Оҕолор мультиктары сөбүлээн көрөллөрүн ааһан, бэйэлэрэ мультиктары оноро-айа үөрэнэллэр эбит. Ол курдук, Хамаҕатта «Сарыал» оҕо саада иккис сылын улууска оҕо бу айар көрүнүгэр куонкурус ыһыт. Ол туһунан сэбиэдиссэй С.Р. Индеева кэпсэнииттэн билсэһиһэ:

- Саргылана Руслановна, туох сыаллаах манньк тэрээһини ыһыттыгыт?

- 2018-2019 үөрэх дьылыгар Россияҕа Театр сылыннан нэһилиэк Ытык киһитэ, сурыйааччы В.В. Уһуунускай – Сэки айымньыларыгар улуустаағы оскуола иннинээҕи саастаах оҕолорго кэтэхтэн мультипликационнай күрэхтэһии ыһыттыбыт. Ону ыһтарбытыгар 3 сүрүн сыалы туруоруппут: бастакытынан, В.В. Уһуунускай - Сэки айымньыларынан мультфильм онорон таһаары; иккисинэн, оҕо мультфильм нөҕүө, сагарар саҕатын, тылга интэриэһин сайыннарынан көүлүлэһин; үсүнүнэн, техникскэй (ИКТ) эйгэҕэ оҕону кыра сааһыттан сыһыары.

- Улуостан ханнык уһуяаннар кытыннылар, төһө оҕо хабылыһна?

- Мультипликация күрөһүн көрүү муус устар 4 күнүгэр буолла. Уопсайа улуус уһуяаннарыттан 33 сайаапка киирбитэ, 10 уһуяантан 98 оҕо кыттыһыны ылла. Намтан «Сулусчаан», «Кэскил», «Кэңчээри», Кыһыл Сыыртан «Улыбка», «Мичийээнэ», Хатастан «Хомус» оҕо уһуяаннарыттан уонна бэйэбит оҕолорбут ситиһиһлээхтик кытыннылар.

- Куонкуруска үлэлэри кимнээх, ханнык ирдэбили-

ЫРААС ХАЛЛААНҔА ЭТИҔ ЭППИТИНИИ...

аабыллар. Оттон Н. Соловьев билигингитэ уорбаланааччы статустаах. Ол да буоллар, республикабыт Күнүн иннигэр аҕай манньк тутуу-хабыы улууска улахан охсуулаах буолбута саарбахтам-

мат. Уопсайынан даһаны, Дагестанҕа үрдүк соллоох чиновниктары аҥаар кырыы коррупцияҕа буруйдаан хайыы дойду үрдүнэн киэҥник тайаан, диригээн хамсааһын таһыста. Бэҕэһэ Москваҕа эмиэ бэрк ылыгытыгар уорбалаан ФСБ улахан соллоох үлэһитин, онуоха эбии хас да сотрудниктары тутан хаайтылаабыттары биллэрдилэр. Өйдүүргүт буолуо, хас да

сыллааҕыта манньк долгун республика министрдерин сотонааспыта, ол иһигэр биһиги биир дойдулаахпытын эмиэ. Балачча буолан баран доруобуйа харыстабылын уонна ыччат министрдерин буруйа суохтарынан босхолообуттара. Тҕа хаһаайыстыбатын министрин көтөр фабрика-тыгар сыылкаҕа ыһыттытара. Бу сырыыга аны улуустар салалталарын тутуу-хабыы Ньурбаттан саҕаламмыта, билигин да иннэ-кэннэ биллибэккэ уһаата. Манна Б. Попов атын партия чилиэнэ буоларын иһин диэн күтүрээһин баара. Оттон Чурапчы баһылыга А. Ноговицын уонна Нам быһылыгын бастакы солбуйааччыта Н. Соловьев «Биирныгыл Россия» актыыбынай байыастар буолаллар, партия иһигэр ыраастаныы саҕаланна дуу? Биитэр, ыраабы харыстыыр уорганнар үөһэттэн кытаанах ыйыы-кэрдий ыллылар дуу?

Ол да буоллар, коррупция дьингээх ийэтин-аҕатын, миллиардынан үбү туора-марары хаамтарааччылары тутуу-хабыы хаһан саҕаланнаҕай? Эбэтэр, салалта аллараа сүһүөҕүн сахсыйан дьону уоскутан, паары таһааран баран аргыйдык уостан хаалыа дуо? Билэн-көрөн иһиэхпит.

Бэйэ иформ.

ТЕХНИЧЕСКЭЙ ЭЙГЭҕЭ ОҒОНУ СЫҔЫАРЫЫ

нэн сыаналаатылар?

- Дьүүлүүр сүбэ хамыһыһыата: М.С. Корякина - бэрэссэдээтэл, нэһилиэк библиотекара Л.С. Бурнашев - чилиэн, мультипликатор, А.И. Местникова - чилиэн, төрөппүт, Т.Н. Афанасьева - логопед-учуутал.

Кирибит үлэлэри 2 секциянан арааран көрдүлэр: «Уруһуйунан мультипликация» уонна «Оҕоһуктарынан мультипликация». Дьүүлүүр сүбэ 3 критерийинэн сыаналаата: айымньы ис хоһоонун арийыы, көрөөччүлэргэ тириэрдии; мультфильм эстетическэй көстүүтэ; араас ньыманы таба туһаныы. Ону таһынан, саастарынан кыра бөлөх, орто бөлөх, улахан бөлөх диэн араардылар.

- Сэки ханнык айымньыларыгар мультипликация онорбуттарай?

- Оҕолорго аналлаах хоһооннорун, үгэлэрин, кэпсээннэрин туһаммыттар. Холлор, «Арамаан алдьархайа», Автобуска», «Куоска», «Чуораан сибэкки хайдах үөскээбитэй», «Алыһар оҕотун алгыһа», «Тонҕоҕой», «Үрүмэччи», «Куобах», «Баҕа батаһа», «Ообуй оҕус уонна балыксыт», «Сулустар уонна ый», «Зоопарк», «Арай биридэ Баҕачаан», «Күһүнүгү көстүү», «Балыксыт Бааска уонна баҕа», «Дракон эбэтэр Луо кыйл».

- Эһиги уһуяангыт ситиһиһлэннэ дуо?

- «Оҕоһуктарынан мультипликация» көрүнгэр оҕолорбут балачча ситиһиһлэннилэр. Ол курдук, кыра бөлөххө И.Г. Павлова, Т.Н. Афанасьева кырачаанна-

ра Вова Харитонов, Эрсан Кононов, Вика Бурнашева, Алиса Захарова, Айгылаана Макарова «Кырынаас», Н.А. Игнатьева, М.В. Саввинова оҕолоро Альмира Афанасьева, Ева Аверьянова, Мирон Павлов, Олеся Жиркова, Денис Павлов «Эһэ уонна Баа-ныс», А.П. Шадрин иитиллэ-эччилэрэ Самаана Аммосова, Артем Кудрин «Арай биридэ Баҕачаан» айымньыларынан ситиһиһлэннилэр. Улахан оҕолоро Т.А. Протопопова «Хорсун Куобах» айымньыга бөлөҕүнэн үлэлэрэ 3-с миэстэ буолбута.

- Мультиктары онороллоругар туох техниканы туһаналлар эбитий?

- Сунньунэн «Компьютерная мультипликация» диэн программалан пластилинын геройдары онорон, ону хамсатан, сагардан, автор тыллаан онороллор.

- Түмүккэ тугу эбэн этэрдээххин?

- Оҕо уһуяаннарын иитэччилэрэ бу көрүнгэ балай да ылсан эрэллэр. Куонкурус кэтэхтэн буолан үлэлэрин электроннай почтанан ыһыттытара, түмүк барыта тахсыбыта. Бу күнүгэрэ наһарадалааһын буолуохтаах уонна роликтары диискэҕэ угаммыт уһуяаннарға тарҕатыахтаахпыт. Оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолору уһуяаннарға иитиһ-үөрэтиһ ньымата элбэх, мультипликация оҕо айар-тутар, төрөбүт тылынан кэпсири-сагарар дьобура сайдарыгар табыгастаах буолара саарбаҕа суох.

М.Г. ВИНУКUROVA, Хамаҕатта

2019 сыл – Энциэли олонхо туоната

ЫАЛДЫТТАРЫ КӨРСӨРГӨ БЭЛЭМНЭНЭЛЛЭР

Республикатааҕы Олонхо ыһыаҕа улууспутугар ыһыттыларынан, нэһиликтэргэ ыалдыттары көрсүүгэ соруудахтар бэриллибиттэрэ. Хас да ый устата уран тарбахтаахтар мустаннар, көрүөхтэн кэрэ олбохтору тигэннэр, сити хатаннар күн сириг көрдөрдүлэр. Ол курдук, бу күнүгэр Модут нэһилигин «Дьүөгэлиилэр» түмсүү талааннаах иистэнньэннэрэ үчүгэйкээн бэйэлээх 30 олбожу тигэн бүтэрдилэр.

Олохтоох дьаһалта үпхарчы көрөн, түмсүү салайааччыта Альбина Алексеевна Аргунова куораттан матырыйаал атыһылаһан тахсыбыт. Эдэр иистэнньэн Полина Иннокентьевна Захарова ойуутун дьүөрэлээн, өгүн аттаран биэрбит. Альбина Алексеевна бу кыһын маастар-кылаастарга үөрэммит билиитин туһанан, түмсүү чилиэннэрин үөрөппит. 16 иистэнньэн ийэ, эбэ ити курдук сатабыллаах-

тык тэринэн, күрүө, кыбытык тигиһгэ өбүгэлэрбит саҕаттан кэлбит үгэстэри толору тутуһан, 15 олбожу габардины уонна 15 олбожу сукунаны аттаран тикпиттэр. Хас биридиг олбох 70 см уһуннаах, кэтиттээх, көрүөхтэн дьикти кэрэ өгнөөх оһуордаах.

Дьүөгэлиилэр үлэлэрин түмүгүтүн үөрэн-сөвөн, муус устар 17 күнүгэр дьон-сэргэ көрүүтүгэр таһаарыттар. Ол курдук, нэһиликтэрин кэрэ бэлиэ сирдеринэн сылдьан, мань сэргэ Е.Г. Гоголев аатынан спорткомплекс улахан саалатыгар олбохторун тэлгээн, дьэрэкээн ойуу таһааран, сахалыы таһастаах тулалыы намьылыгы олорон, хаартыскаҕа түспүттэр. Ити курдук киһилэр дьон өйүгэ-санаатыгар оҕоһуктары уйэтиһиттэр. Бу олбохтору ыһыах ыалдыттары көрсөргө туттуохтара.

А. КОРЯКИНА

КЫЛААТ КИЛЛЭРСЭР ХАЙҔАЛЛААХ СУОЛ

Ааспыт нэдиэлэҕэ Горнай уонна Хаҥалас улуустарын культура эйгэтигэр айымньылаахтык үлэли сылдьар ыччата хомус куттаах Партизан нэһилиэгэр тоҕуоруһа муһунна.

Күн бастакы аҥарыгар үгэс быһыгытын кыраныыс-саҕа тийгэн икки улуус ыччатын үөрэ көрсөн, аал уоту аһатан, ытык сиргэ бэлэх ууннулар. Партизаннааҕы «Хомус» сынһылан киинигэр культура уонна духуобунай сайдыы управлениетын начальнига Елена Заровняева уонна идэлээх сойуус улуустааҕы комитетин председателэ Раиса Горохова алгыс тылларын этэн туран, кэлбит ыалдыттарга сэмэй бэлэхтэри туттардылар.

Культура араас эйгэтигэр: культура дьэстигэр, библиотекаҕа, музейга, оҕо искусствотын оскуолатыгар үлэлиир ыччат айар-тутар үлэлэрин, туох былааннахтарын, үгэс ситиһиһлэрин хардары-таары кэпсэтэн, бэйэ-бэйэлэригэр сүбэ-ама бэрсэн уопут атастастылар. Ол кэнниттэн улуустааҕы ыччат сэбиэтин председателэ Алексей Дьячковская «Квиз» интеллектуальнай

оонньуу ыһытта. Манна үс улуус холбоһон, 6 сүүмэрдэммит хамаандаҕа араһан бэркэ кииристилэр. Оонньуу түһүмэхтэрэ Сахабыт сириг историятыттан уонна культураҕа сыһыаннаах ыйытыктар буолан биердилэр. Түмүккэ доҕордоһуу кыайда.

Күн иккис аҥарыгар көрү-нары көүлүттэн тутан, оонньоон-көрүлээн, бириэмэлэрин сибийэй салгыһна атаардылар. Киһэлик үс улуус айар-тутар ыччата «Айар аартыктар» диэн сомоҕолоһуу кэнсиэрин көрдөрдүлэр. Олус да талааннаах ырыаһыт ыччат баар эбит диэн көрөөччүлэр даһаны, кыттааччылар даһаны сөвөн-махтайан, астынан тарҕастылар. Кирибит үбү-харчыны улуустааҕы Олонхо фондатыгар өрө уунан сэмэй кылааттарын киллэрдилэр. «Отонноотоххо оҕоһуок туолар...» дииллэрини ким туох кыахтаабынан манньк кылаатын киллэрсэрэ хайҔаллаах суол дии саныбын.

Ыалдыттарбыт Олонхо ыһыаҕар күүскэ бэлэмнэнэн, ох курдук онгостон кэлиэхпит диэн дойдуларыгар үөрэ-көтө айаннаатылар.

Анна СОЗОНОВА

Былаас уонна норуот

Украина быыбарыгар Зеленскэй диэн артыгыс быыбарга хаарды хааман Порошенконы тэбэн кэбистэ. Артыгыс киһи президент буолуо дуо? Ити бопшуруска Белоруссия президентэ манньк эпизити биэрбит: «Артыгыс идэлээх киһи политиканан дьарыктаныан сөп. Ол холобурунан Россияҕа Михаил Евдокимов губернатор этэ, АХШ-га артыгыс Рональд Рейган президент, артыгыс Шварценеггер губернатор этилэр, Дональд Трамп бастаан шоуменныы сылдыбыт үһү. Онон Зеленскэй даҕаны политикаҕа киирсиэн сөп». Батка бука, мээнэҕэ сагарбатаҕа буолуо...

Үөһээни палата спикерэ Валентина Матвиенко «Орден Андрея Первозванного» диэн ордбанынан наҕараадаланна. Бу Россия саамай үрдүк наҕараадатын бэйэлэрин кэмнэригэр Суворов, Кутузов, Калашников, Зыкина, Назарбаев ылбытара. Матвиенко тугун иһин ылбыта буолла? 17 мөл. дохуоттааҕын

СОННЬУЙУУЛААХ СОНУННАР

иһин эбитэ дуу?
* * *

«Борис, ты не прав!» диэн бэргэн этиилээх Егор Лигачев 99 сааһын туолла. Путинга туох диэн туһаайан этэрэ буолла? Прав диэрэ дуу, не прав диэрэ дуу? Арааһа, иккиһэ буолуо ээ.
* * *

Тыа сирин кыра оскуола-ларын, оҕо саадтарын судаарыстыба харчыта кырымчыгыттан сабаары гыналлар. Оччоҕо тыа сирэ эстэр, бурдугу ким үүннэрэр, ынаҕы ким ыыр? Путиннаах дуо?
* * *

Урут «Космос» гостиница тутуутугар французтар көмөлөспүттэр үһү. Ол иһин гостиница аһыллыгытыгар аатырбыт Джо Дассены уонна Пугачеваны ыллапыттар. Джо Дассенга гонорарын 40 тыһ. доллары биэрбиттэр, оттон Алла Пугачева санга тутуулар дьиэтигэр ваннаны уонна унитаны көрдөөн ылбыт. Бука, боростуой унитаз буолбатаҕа буолуо.
* * *

Россияҕа эһэни бултуур муус устар 1 күнүттэн күнүллэммит. Айылҕа министрствота ааҕарынан, Россияҕа 120 тыһ. эһэ баар үһү. Хайдах сатаан аахпыттара эбитэй?

Соторутааҕыта Белоруссия президентэ Лукашенко Могилевскай уобаласка бара сылдьан фермаларга иккэ-саахха биһиллибит

ынахтары көрөн баран, улаханлык уордайбыт: «Ты посмотри эту скотину – она вся обосралась!» – диэбит, уобалас салалтатын үлэтиттэн уһулбут. Дьэ, курутуой президент диэтэҕин! Биһиги хотоннорбутугар кэлэн киирбэтэр ханнык...
* * *

Сталин историяҕа оруолун туһунан «Левада-центр» ыйытык онорбутугар, ки-

нини ытыктыыр дьон ахсааннара элбээн иһэрэ биллибит. Ыйытыллыбыт дьон 41% Сталины ытыктыылларын, 4% сүгүрүэйлэрин, 26% биһириллэрин, 26% соччо аахайбаттарын, 8% абааһы көрөллөрүн, куттаналларын эпиптэр. Онон Сталин «мигигин көмө сатыыр бөхтөрүн история ылан кэбиһиэ» диэбитэ кэлэн эрэр.
* * *

Муус устар 22 күнүгэр Аан дойдуну үлэлээн итиллээччилэрин сирдытэ, Өктөөп өрөбөлүүссүйэтин тэрийэн модун социалистическай судаарыстыбаны олохтообут улуу Ленин төрөөбүт күнэ.

Ол туһунан Россия телевидениетигэр да, хаһыатыгар да туох да биллэри, иһитиннэри мэлгир. Историяны ньудь-балайдык хараардыынан дьарыктанар капиталист салайааччыларбыт, бу күн сиригэр суох буолбута быданнаабыт Ленинтэн куттаналлара бэрт буоллаҕа.

Сонньуйда СЭКИ

ГАИ предупреждает!

СТАРТУЕТ АКЦИЯ «БЕЗ ВАС НЕ ПОЛУЧИТСЯ»

Масштабная социальная кампания «Без вас не получится», посвященная детской дорожной безопасности, стартовала по всей стране.

Наиболее острая тема, которая сегодня требует повышенного внимания органов государственной власти и широкой общественности – это обеспечение безопасности детей в процессе участия в дорожном движении.

По данным статистики аварийности, в 2018 году на российских дорогах зарегистрировано 19930 ДТП с участием детей и подростков в возрасте до 16 лет, в результате которых 628 детей погибли и 21718 получили ранения.

За 4 месяца по Намскому району зарегистрировано 3 дорожно-транспортных происшествия, в которых погиб 1 человек, ранено 3 (в том числе 1 ребенок).

Все ли понимают роль родителя и влияние его решений на безопасность своих детей в автомобиле?

Статистика аварийности говорит, что нет. В 2018 году 42% опрошенных совершили обгон, даже если в салоне находились дети. 47% россиян признались, что могут превысить скорость на 5-10 км/ч и разговаривать по телефону в салоне автомобиля, держа телефон рукой, когда рядом дети.

Данные исследования и официальная статистика аварийности подтверждают необходимость расширения деятельности в области профилактики детского дорожно-транспортного травматизма, в частности, работы со взрослыми по донесению важности соблюдения правил дорожного движения и обеспечения безопасности детей на дорогах.

В этой связи Госавтоинспекция МВД России совместно с экспертным центром «Движение без опасности» объявляют о старте масштабного социального проекта «Без вас не получится!».

Не будьте равнодушными по отношению к своим близким. Пусть как можно больше людей задумаются о том, какую важную роль они играют в жизни наших детей. Без вас не получится!

ОГИБДД по Намскому району

Улууһаабы киин балыһа администрацията, профсоюзнай комитетта, ветераннар советтара өр сылларга медсестранан үлээбэит, убаастыыр ветеранмыт, үлэ ветерана СИВЦЕВА Клара Георгиевна ырахан ыарыттан олохтон туораабыттан оболоругар, сиэннэригэр, бари аймахтарыгар, доботторугар, биригэ үлээбит коллегаларыгар дириг кутурбаммытын тиздэбэит.	«Нам улууһа» муниципальной тэриллии дьаһалтата, улуус мунньабын депутаттарын, улуус ветераннар Сэбиэтэ Ленскэй нэһилиэк кырдыаҕас олохтооҕо, өр сылларга дорубуйа харыстабылыгар үтүө суобастаахтык үлээбэит үлэ бэтэрээнэ, Нам улууһун ытык киһитэ СИВЦЕВА Клара Георгиевна ыалдьан олохтон туораабыттан биригэ үлэлиир коллегаларыгар, улуустаабы статистика отделын салайааччытыгар, Тарасова Наталья Ивановна, киһилэр дьэ кэргэттэригэр, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбэит.
Биригэ алтыспыт чугас дьуөгэм, коллегам, үлэ уонна дорубуйа харыстабылын ветерана, Нам улууһун Бочуоттаах гражданина СИВЦЕВА Клара Георгиевна уһун, ырахан ыарыттан олохтон туораабыттан оболоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбэит. Павлова Зинаида Михайловна, дьэ кэргэттэрэ.	«Ленскэй нэһилиэк» МТ дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын Сэбиэтэ, Нам селиэнньэтин олохтооҕо, дорубуйа харыстабылын ветерана, Нам улууһун Бочуоттаах гражданина СИВЦЕВА Клара Георгиевна күн сириттэн ыалдьан барбытынан кыһыгар Тарасова Наталья Ивановна, уолугар Сивцев Владимир Ивановичка, киһилэр дьэ кэргэттэригэр, чугас дьонноругар дириг кутурбаммытын тиздэбэит.
Выражаем глубокое соболезнование руководителю Намского отдела статистики Тарасовой Наталье Ивановне, всем ее родным и близким по поводу кончины горячо любимой мамы, бабушки СИВЦЕВОЙ Клары Георгиевны. Коллектив и ветераны отдела статистики с. Намцы.	Протопоповтар, Канаевтар, Колесовтар аймахтар убаастыыр кырдыаҕас эдьиһит СОЛОВЬЕВА Олимпиада Ивановна ырахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан балтыларбытыгар Антонинаҕа, Маргаритаҕа, Светланаҕа дириг кутурбаммытын тиздэбэит. 1 Хомуустаахан Пестрякова П.П., оболоро.

ҮНӨРӨХ ТЫПТАР

*Вам семьдесят сегодня исполняется
И это возраст мудрой теплоты!
Пусть робко и неспешно
Судьба подарку дарит Вам сполна:
Улыбки внуков, и детей успешность.
С Юбилеем дорогу Ядрихинскую
Ариагну Платоновну!*

Твой коллектив приемного отделения НЦРБ

БИЛЛЭРИИЛЭР ОБЪЯВЛЕНИЯ

ДОРОГА ПАМЯТИ

Генеральным штабом Вооруженных Сил РФ производится сбор сведений об участниках Великой Отечественной войны. Фотографии и информация об участниках ВОВ будет размещены на территории Главного храма Вооруженных Сил. Планируется создание галереи «Дорога памяти» длиной 1418 шагов в память о 1418 днях и ночах, на протяжении которых длились боевые действия. Галерея с помощью технологии микрофотографии будет оформлена 33 миллионами фотографий участников Великой Отечественной войны.

Главный храм Вооруженных Сил России будет воздвигнут в честь Воскресения Христова, посвященный 75-летию Победы в Великой Отечественной войне, а также ратным подвигам русского народа во всех войнах, выпавших на долю нашей страны. Для того чтобы фотографии и данные об участниках Великой Отечественной войны попали в экспозицию мультимедийного музея, необходимо лишь загрузить информационные материалы о них на сайт «Дорога памяти» (www.foto.pamyat-naroda.ru). Участие в проекте «Дорога памяти» подразумевает, что каждый, кто помнит и чтит своего родственника, сражавшегося за родину, может поделиться фотографиями и историей из домашних архивов. Собранные материалы будут увечены в галерее «Дорога памяти». Если не имеется возможность самостоятель-

но загрузить фотографии и данные, следует обратиться в военный комиссариат Намского улуса Республики Саха (Якутия), где ведется сбор сведений по участникам ВОВ. Подробную информацию о Главном храме Вооруженных Сил России можно узнать на сайте www.hram.mil.ru. В настоящее время военными комиссариатами Республики Саха (Якутия) собрано более 19 тысяч сведений по участникам Великой Отечественной войне.

Ответственный за сбор информации об участниках ВОВ: старший помощник военного комиссара (по ФЭ, СИПР) Дьяконова Л.М., телефон рабочий: 8 (4112) 41446, кабинет № 7.

О. ВОЗНЫЙ,
Военный комиссар Намского улуса Республики Саха (Якутия)

АО «Намкоммунтеплогэнерго» предлагает услуги по электрическому замерам на производственных зданиях, сооружениях, жилых домах:

- Целостность и электрическое сопротивление изоляции электропроводки освещения;

Продаю усадьбу в с. Намцы 15 соток по ул. Жиркова, 17 за 400 т.р. без торга. Участок ровный, огорожен, свет и газ рядом. Тел. 89246619102 ватсап.

- Целостность и электрическое сопротивление изоляции силовых кабелей и силового электрооборудования;

- Сопротивление защитного заземляющего устройства (заземляющие электроды, контур заземления);

- Согласование цепи «фаза-нуль» для определения правильности выбора параметров отключающих устройств (автоматических выключателей, предохранителей).

Сроки проведения работ по замерам с июня по октябрь. Заявки подавать по адресу: С.Намцы, ул. Чернышевского 78. Электронный адрес: namkte@mail.ru

® **Продаю участок 10 соток собственности, СОНТ «Сатал», 8 квартал, с коробом дома из бруса, 9*6 с капитальной стеной, с крышей из металлочерепицы. Полностью огорожена металлическим забором. Электроэнергия на участке, газ. Участок ровный, сухой. Цена 1,5 млн.р.**
Тел.: 89142763093

® ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В – 3,5 до В – 25 согласно ГОСТ с доставкой.

® Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.
Тел. 89141056350 (звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

® Грузовые перевозки.
Тел. 89644258617, 89841160270

**К БОРЬБЕ
ЗА ДЕЛО ЛЕНИНА-СТАЛИНА
БУДЬ ГОТОВ!**

ОҔО СААҔЫМ СЫЛААС, СЫРДЫК ӨЙДӨБҮЛЭ

70-80-ча саастаах кырдыас дьон, биһиги, бу кэнники сылларга сотору-сотору үбүлүөйдээх түгэннэр бэлиэтэнэр буоланнар, сэргэхсийэн ахан эрэбит. Ол курдук, Өктөөп революциятын, комсомол, ЗАГС күннэрэ бэлиэтэммиттэрэ. Аны аҕыйах хонугунан оҕо сааспыт үөрүүтэ – Пионердар күннэрэ кэлэри турар. Ол бастакы улахан үөрүүлээх күммүт этэ!

1949-54 сс. Үөдэй алын сүһүөх оскуолатыгар үөрэнэрибит. Дьүөгэлиилэр – Аля Парфенова, Вера Соловьева уонна мин «Сага дьыэ», «Бочуом» диэн оскуолаттан 2,5-3 км ыраах сиргэ олорорбут. Аля 1 сыл аҕа буолан, хайыы-үйэ пионерка этэ. Кыһыл хаалгыһын олус харыстаан сууйара, өтүүктүүрэ, ымсыырар аҕай этибит.

2-с кылааһы бүтэрэрибит чугаһыгар, бука баччаларга буолуо, учууталларбыт Г.А. Лазарев, А.Н. Седалищева «Торжественное обещание пионера» үөрэппиттэрэ, түөспүтүгэр кыһыл сиидэһинэн хаалтыс тигэн баайбыттар. Биһиги он-

тон олуһун долгуйбуппут, үөрэхпитигэр олус кыһаллар буолбуппут. Мэктиэ тылбыт бары пууннарын (улахан дьону убаастыыр, көмөлөһөр, бэйэ икки ардыгар доҕордуу сыһыан о.д.а.) умнубакка толоро сатыыр дьонун дьон буолбуппут.

Алябыт 4-с кылааһы бүтэрээт, эдьийин аахха Тулагыга үөрэнэ барбыта. Эһилигэр Вера биһиги Дьокуускай куорат 2-с №-дээх оскуолатыгар үөрэнэ кирибиппит. Кылааспыт салайааччыта Николай Дмитриевич Соловьев нуучча тылыгар үөрэтэрэ. Биһиги Григорий Алексеевичтың билэр эбит этэ. Алын сүһүөх оскуоланы үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрбит буоламмыт, куоракка ыарыраппатахпыт. Биир бэйэм бастаан урок аайы тус-тупса учуутал үөрэтэрин соһуя санаабытым. Аны 7-с кылааска үөрэнэ сылдьан, комсомол кэчкитигэр кирибиппит. Мин ол саҕана 3-с кылаастарга пионербаһаатайдырым. Биирдэ кылаастарыгар кириэн кэлбиппэр, кыһыл хаал-

тыс оннугар түөспэр комсомольскай значок анһылла сылдыарын көрөн наһаа үөрө көрсүбүттэрэ, бука, улахан киһи курдук санаабыттарга буолуо, значокпун көр да көр буолбуттара. Ити 62-63 сыл анараа өттүгэр, ааспыт үйэ ортотугар этэ.

Сыллар ааһан, улаатан, сааһыран, учуутал буолан, 2 оҕолонон I Хомуस्ताахха олохсуйбутум. Кыһыым Саргылана туйгун үөрэбин иһин, 7-с кылааһы бүтэрэн баран, Бүтүн Союзтааҕы «Артек» лааҕырга сынһаммыта. Билигин бэйэтэ учуутал буолан, үөрэтэр оҕолоругар пионердаабыт кэмин кэпсириэ буолуо. Уолдум Коля үчүгэйдик үөрэммитэ, спортсмен этэ. Хабаровскайга спортивной лааҕырга сынһаммыта.

Онон, пионерскай хамсааһын мин дьыэ кэргэммэр өйдөнөн хаалбыт сырдык кэмэ элбэх.

Е. НЕУСТРОЕВА,
пед. үлэ ветерана,
СР, Нам улуһун,
I Хомуस्ताах нэһилиэтин
Бочуоттаах ветерана

ОП СЫРДЫК, ПИОНЕР КЭМНЭРБИТ

Быйыл Россияҕа пионердар тэрилтэлэрэ тэриллибитэ 95 сылын уонна биһиги улуспутугар Пионердар Дьыэлэрэ («Түөлбэ» оҕо киинэ) тэриллибитэ 50 сылын бэлиэтиэхпит. Пионердар Дьыэлэрэ тэриллибит күнүттэн саҕалаан оройуон, улус пионердарын, баһаатайдарын түмэр, көбүлүү маассабай-методическай Киининэн буолбута.

Сотурутаабыта «Түөлбэ» оҕо киинин (директор Н.Г. Дьячковская) коллектива «Биһиги Пионериябытын, мин бүгүн эмиэ ырыа курдук саныбын» диэн барыбытын долгутар улахан дааталары бэлиэтииргэ «кыым саҕар», махталынан ахтан-санаан ылар бэртээхэй тэрээһини ыытта.

Манна бастын пионердар, өр кэмнэ пионер баһаатайынан, «Түөлбэ» араас кэмнэргэ уһуйааччынан, итээччинэн үлэлээбиттэр, З.А. Тихонова уруу-хаан дьону, Хамаҕатта оскуолатын «Саһарҕа» пионерскай этэрэтин пионердара уонна улус оскуолаларын, гимназиятын лидердэрэ кытыннылар.

Бу дьонун тэрээһини Н.Г. Дьячковская, М.М. Никитина (директор солб.), О.И. Потапова (библиотекарь) үс түһүмэтинэн олус бэркэ иилээн-саҕалаан ыыттылар. «Түөлбэ» дьыэтин иһэ урукку кэрэ кэми санатар пионерскай атрибуттарынан киэргэтиллибит, «Пионерия» диэн быыстапка тэриллибит. Тэрийээччилэр, ыалдьыттар, урукку

баһаатайдар бары пионерды танныбыттар (манган ырбаахы, кыһыл хаалтыс, пилотка). Оччотооҕу дьоллоох оҕо сааспыт эргиллэн кэлбитини киһи эрэ үөрүөх, долгуйуох кэрэ көстүүтэ буолбут.

Пионерскай линейкаҕа «Түөлбэлэр», ветеран баһаатайдар, ыңырыылаах ыалдьыттар барабаан добуһуолунан, речёвка ааһан, ырыа ыллаан парадтаан киридилэр. Командирдар дружина председателигэр рапордаатылар. Ол кэнниттэн дружина пионердара тэгнэнэн, чиккэйэн туран Кыһыл Знамяны чиэстээн көрүстүлэр. Бу дьонун тэрээһингэ кэлбиттэри Н.Г. Дьячковская, Н.М. Яковлева (улустатааҕы үөрэх управлениетин иитэр уонна эбии үөрэхтээһин салаатын сибидиссэй) уонна О.И. Потапова эбэрдэлээтилэр.

Тэрээһин иккис түһүмэҕэ «Оҕо аһаммыт олох» диэн. Манна кэскили түстүүр пионерскай үлэ уонна оҕо-аймаҕы иитиигэ олоҕун 34 сылын анаабыт уһулччулаах педагог, наставник, итээччи, «Түөлбэ» салайааччыта Зинаида Алексеевна Тихонова туһунан истин кэпсэтии буолла. Ветераннар остуол тула олон пионерды сылдыбыт, баһаатайынан үлэлээбит кэмнэрин, наставниктарын истинник ахтан-санаан ыллылар.

Ахтыны онорбуттар бары Зинаида Алексеевна талааннаах, ирдэбиллээх, муударай салайааччы, санганы арыйар, айар педагог, болжомтолоох, кыһамнылаах наставник, кыахтаах баһаатай

буоларын, киһи быһыытынан олус үчүгэй майгылааһын бэлиэтээтилэр. Кини СГУ историческай факультетын үөрэнэн бүтэрэн баран, педагогическай үлэтин Мэнэ Хангалас оройуонуттан саҕалаабыт.

Намна кэлэн 2-с №-дээх оскуолаҕа музыка учууталынан, онтон 1975 сылтан Пионердар дьыэлэригэр методичынан, 1985 сылтан директорунан үлэлээбитэ. 90-с сылларга. Намнаабы оҕо эйгэтин Түөлбэтэ тэриллэн, республикаҕа бастакытын «Эркээйи» национальной концепция программатынан салайтаран таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Кини салайар үлэтин сүрүн хайысхата, тускула — оҕолору араас хайысханан сайыннарыы буолара. Кини куруутун туох эрэ саҕа этилээх, ону олоххо хайдах киллэрэри ким хайа иннинэ тобула охсорун коллегалара, алтыһар дьону сөбөллөрө. Оҕону сөбүлүүр дьарыгынан

дьярыктаан өйүн-санаатын сайыннарыы, олоххо тардыһытын күүһүрдүү эбии үөрэхтээһин хас биирдии үлэһитэ, баһаатайдар, кылаас салайааччылары, директору иитэр үлэ уолууһа республикаҕа инники күөҥгэ тахсара ситиһиллибитэ.

Киһиэхэ, оҕо барытыгар ис дууһаларыттан көмөлөһө сатыыр, тугу тобулан оҕону сайыннарар, ыарахан суолтан өрө таһаарары билэр, өйдүүр кини курдук учууталлар, итээччилэр, баһаатайдар, директордар элби уонна «Биһиги бииргэ — күүс, дьулуур, өрө көтүү!» Дьулуурбут саҕа хамсааһыммыт — иннибит диэки!» диэн девизи өрө тутар, пио-

нердар идеяларын салҕааччылар үксүү туралларыгар баҕаралларын, эрэнэллэрин ахтыы онорбуттар биллэрдилэр.

Тэрээһин үһүс түһүмэҕэр «Оҕо тэрилтэтин проблемалара уонна инники сайдыыта» диэн теманан пионерия ветераннара оскуола оҕолорун лидердэрин кытта көрүстүлэр.

Хамаҕатта уонна Хатын Арыы оскуолаларын «Төлөнөөх сүрэхтэр» уонна «Саһарҕа» пионерскай этэрээттэрэ барыбытын литературнай дьүһүйүүнэн эбэрдэлээтилэр. Ол кэнниттэн ветераннар уонна оҕолор пионердар историяларын билиигэ күрэхтэстилэр, «Оҕо тэрилтэтэ сайдарыгар тугу ыныахха нааданы?» диэнгэ санаа үлэһинилэр. Оҕолорбут урукку курдук түмсүүлээх, көхтөөх, сэргэх үлэлээх-хамнастаах тэрилтэ баар буолуон баҕаралларын биллэрдилэр.

Бу тэрээһини иилээн-саҕалаан ыыппыт дьон: «Баһаатайдар, пионердар! Оҕо тэрилтэтэ сайдытыгар кылааты киллэрэргэ куруук бэлэм буолун!» — диэн ыңырыларыгар бары «Куруук бэлэммит!» диэн хоруйдаатыбыт. Оҕону иитиигэ билигин үлэһит сылдыааччылар баай уопуттаах ветераннар өрүү көмө-өйөбүл буолалларыгар эрэнэллэрин эттилэр.

Түмүккэ бары «Пионер гимнин» ыллаан ыйыргиттибит.

И. ИВАНОВ

«Энсиэли» хаһыат аһыгыскы нүөмэри ыам ыйын 8 күнүгэр, сэрэдэҕэ, 4 страницанан тахсыаҕа

**Кылаабынай редактор
В.Г. КАСЬЯНОВ**

ОТДЕЛЛАР:

редакторы солбуйааччы — 41332,
хаһыаты таңгы — 41332,
бухгалтерия — 41141,
факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улуһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулуусуна СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ШИ №ТУ14-0216.

Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэһитин, дьыэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа кирибит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.**

«Э СИЭЛИ» — Нам улуһун хаһыата.

Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улуһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул, 1/2 корп.

Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйскай переулук, 20

E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо типографиятыгар бэчээттэннэ.

Аадырыһа:

Дьокуускай к., Вилюйскай переулук, 20

Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. Лиис

Көҕүл сыананан атылланар

Индексэ — Р0005. Тираһа — 986 экз.

Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 26.04.2019 с.

Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 26.04.2019 с.